

УДК: 745.521

ФАКТУРНІ РІШЕННЯ В ТЕКСТИЛЬНОМУ ДИЗАЙНІ: ТЕРМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

КОЛОСНІЧЕНКО Марина, ОСТАПЕНКО Наталія,
МИХАЙЛЮК Ольга, ЛУЦКЕР Тетяна
Київський національний університет технологій і дизайну, Україна
olga.knutd@meta.ua

Досліджено вплив фактурних рішень в текстильному дизайні на художньо-образне сприйняття площинних та об'ємних об'єктів. Розкрито специфіку ключових понять та проаналізовано їх еволюційний розвиток. Надано різні структуризації об'єктів художнього текстилю. Акцентовано увагу на фактурних рішеннях у творах мистецтва та застосованих техніках декорування.

Ключові слова: мистецтво, фактура, художній образ.

ВСТУП

Сьогодні фактура матеріалу є одним з ключових інструментів для створення художнього образу об'єктів сучасного мистецтва.

Різноманіття матеріалів з їх властивостями, технологій виготовлення та декоративних технік для їх обробки спонукають художників розглядати в іншій площині матеріали, зазвичай використовувані для створення одягу, предметів побуту, елементів інтер'єру та інших промислових виробів і дають поштовх до експериментів з мистецькою формою.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Актуальним є дослідження щодо специфіки та особливостей використання об'ємно-просторової форми текстилю та виробів з нього. Також більш детального розгляду потребує тлумачення специфічних термінів використовуваних у художньому текстилі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Накопичений досвід науковців у галузі текстильного дизайну, що представлено у різних джерелах, та усталена практика застосування тих чи інших термінів дозволяють проаналізувати різноманітні визначення ключових понять.

У наукових роботах В. Уварова, Н. Цветкової, О. Луковської, Г.Слободян відмічено, що у наш час поняття «тканина» та «текстиль» виходять за рамки їх традиційного розуміння. У світовій практиці замість терміну «мистецтво текстилю» все частіше використовують термін «fiber art» – мистецтво волокна, що передбачає застосування не тільки текстильних матеріалів, але, разом з тим, не виключає і традиційного

розуміння слова «тканина» як основи для одягу. Сучасний художній текстиль часто допускає експерименти з рослинними матеріалами, шкірою, хутром, пластиком, глиною тощо. Поєднання різноманітних матеріалів створює контраст форм і текстур, візуальну важкість або легкість тощо. Ці матеріали іноді символічні, а іноді конструктивно необхідні.

Текстильне мистецтво та художній текстиль досліджувались у контексті проблем професійного декоративного мистецтва ХХ ст. такими українськими науковцями, як Ю. Бірюльов, Н. Велігоцька, О. Голубець, Л. Жоголь, А. Жук, Т. Кара-Васильєва, Г. Кусько, С. Лупій, О. Нога, Г. Островський, Ф. Петрякова, Т. Печенюк, О. Пошивайло, Т. Придатко, В. Рожанківський, О. Сом-Сердюкова, Б. Тимків, З. Тканко, О. Федорук, З. Чегусова, Р. Шмагало, З. Шульга, О. Ямборко, Р. Яців та ін. Однак тлумачення цих понять представлено досить загально та не розкрито в повній мірі.

Автор в своїй праці [1] зазначає, що сьогодні художній текстиль – це напрям сучасного мистецтва та дизайну, який доцільно розділяти на: текстиль – прикладне мистецтво; дизайн текстилю; художній текстиль / текстильний арт-дизайн». Поняттю «художній текстиль» тотожними також є «текстильне мистецтво», «мистецтво текстилю», «арт-текстиль». Крім того, види текстилю досліджувалися за способом виробництва, призначенням тощо, а класифікація текстилю як об'єкта дизайну та мистецтва в середовищі мистецтвознавців представлена дуже обмежено.

У своєму дослідженні [2] автор виявляє синонімію термінів «текстильний дизайн» та «дизайн текстилю» в українській мові та дає визначення текстильному дизайну, як художньо-проектній діяльності, що направлена на розробку текстилю та виробів з нього. Також було зазначено, що текстиль для інтер'єру містить в собі текстиль та текстильні вироби, які можуть бути використані для формування предметно-просторового середовища інтер'єру з різною метою. Крім того, наголошено, що текстильним виробом слід називати будь-які вироби, отримані з текстильної сировини чи готових полотен шляхом об'ємно-просторової обробки.

Вже з другої половини ХХ ст. з іноземних літературних джерел [3] відомим є визначення терміну «texture effects» (*texture – зовнішній вигляд або стан поверхні*) у розумінні декоративної трансформації поверхні текстильних матеріалів. У сучасних іноземних дослідженнях [4] для характеристики поверхні текстильних матеріалів вживають термін «relief effects» – рельєфні ефекти. Зокрема, автор праці [5] використовує словосполучення *plisse effect* – ефект плісирування. У контексті дизайн-проекування сучасних моделей одягу поняття фактурних ефектів використано у наукових працях Ніколаєвої Т.В., Малинської А.М., Пашкевич К.Л., Смирнової М.Р., Колосніченко О.В.

У творах мистецтва ефекти фактур є засобом розкриття змісту та безпосередньо виявляють особистий творчий почерк того чи іншого майстра. За способом площинно-просторової організації арт-об'єкти поділяють на дво- та тривимірні. Фактурні рішення художніх творів отримують шляхом обкручування, тkania скрученими смужками тканини або шкіри, колажу, асамбляжу, проклеювання, термохімічної обробки, плетіння гачком, в'язання, макраме, звалювання, вишивки тощо та комбінованих технік.

Прояв фактурних рішень, зокрема самодостатніх, є поширеним серед творів мистецтва скульптури, архітектури, живопису. Крім того, фактурні ефекти є художнім виражальним засобом творів.

Прикладом використання фактурних ефектів зазначених декоративних технік є твори текстильного живопису. Зокрема, у роботах портретного жанру часто застосовують різновиди вишивки (рис. 1, а), плетіння нитками, квілтіngu тощо.

Створення тривимірної форми передбачає її сприйняття у різних ракурсах. У своїй науковій праці Н. Цветкова пропонує розділяти тривимірні просторові рішення текстильних творів у на об'єкти, об'єкти-мобілі (такі, що здатні переміщатися у просторі як цілком, так і окремими частинами), інсталяцію, а також енвайронмент (концепція його полягає в залученні глядача до арт-простору та злитті навколишнього середовища з художнім об'єктом).

Як у площинних, так і в об'ємних об'єктах часто використовують техніки тривимірного плетіння, застосовують об'ємні елементи, валяння, гофрування, закладання різноманітних форм складок (рис. 1, б), плісирування, перфорації, запресовування, скручування тощо та їх комбінування (рис. 1, в).

а

б

в

Рис. 1. Приклади фактурних рішень текстильних творів:
а – вишивка, автор Джулі Сарлот; б – закладання складок на тканині різноманітних форм, автор Ханне Фрііс; в – комбінована техніка плетіння та валяння, автор Ванесса Баррагао

ВИСНОВКИ

На основі аналізу різних джерел виявлено еволюцію визначень різних термінів у текстильному дизайні залежно від рівня розвитку суспільства, виробництва продукції/ надання послуг. Розглянуто сучасні напрями текстильного мистецтва, в яких застосовано фактурні ефекти. Засвідчено різний вплив фактурних рішень на художньо-образне сприйняття об'єктів. Перелічено поширені різновиди техніки створення та декорування текстилю. Проведені аналітичні дослідження сприяють поглибленню вивчення питання у напрямках пошуку нових фактурних рішень в текстильному дизайні та дизайн-проектування сучасного одягу з їх використанням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шнайдер А. Б. Сучасна українська термінологія художнього текстилю та текстильного арт-дизайну. Теорія та практика дизайну. Мистецтвознавство. Вип. 5. 2014.
2. Кальницька В.М. До питання уточнення термінологічного апарату в галузі текстильного дизайну. Вісник ХДАДМ. Теорія та історія дизайну. № 6. 2014.
3. Musheno Elizabeth J. The vogue sewing book. New York: Vogue Patterns. 1975.
4. Halaceli H. Relief effects of woven elastic fabrics in view of crafted surfaces. Procedia-Social and Behavioral Sciences. Elsevier. 2012.
5. Colchester C. The New Textiles. New York: Thames and Hudson. Cassidy, V. 2010.

KOLOSNIHENKO M., OSTAPENKO N., MIKHAILUK O., LUTSKER T.

TEXTURAL SOLUTIONS IN TEXTILE DESIGN: TERMINOLOGICAL ASPECTS

The influence of textured design solutions on the artistic and figurative perception of planar and three-dimensional objects is investigated. The specific concepts of the key concepts are revealed and their evolutionary development is analyzed. Various structured objects of artistic textiles are provided. Emphasis is placed on textured solutions in works of art and applied decoration techniques.

Keywords: art, texture, artistic image.